

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3112

K „Spomenici“

Ni dovolj, da imamo jasno začrtano pot po uradnih predpisih in organiziranih pravilih, razmere nam ob vsakojakem neurju vevajo, da stopamo na plan s svojimi zahtevami, deklaracijami in spomenicami.

Šola je pač politicum, je bila in ostane, učitelj sam pa je bil in kakor kaže, tudi on ostane kamen spodtike. Predolga je pot našega Kačurja, da bi jo svet pravilno ocenil, saj jo ocenjevati ne znamo niti sami, najmanj še, če gledamo na njo po modnem kroju vsakega časa. In vendar nam ni žal nobenega koraka, najmanj onega, ki nas je združil v enotno organizacijo. Ponosni smo lahko na svoje dejanje, saj smo bili ravno učitelji prvi, ki smo zaustavili propadanje morale vsled političnih vplivov in dvignili pravo edinstvo na svoj stanovski prapor, dočim smo kot zasebniki obdržali svoja politična prepričanja, ki nas kot tovariše niso ločila in ki bi nas še danes ne smela ločiti. In bili smo dosledni, vsaj hoteli smo biti.

Doživeli smo dobo, ko so utihnili viharji zunanjega življenja, in tedaj smo se znašli v delu drug poleg drugega. Iz oči vseh je sijala dobra volja, da okoristimo svoj težko obremenjeni narod.

Minulo je. Zamolkli viharji so se pritajili v podzemlje, in vse je nekam skrivnostno nemirno. In ta atmosfera ustvarja razmere, ki so nam potisnile na rame zaščitne plašče, dočim si moramo orožje pač sami izbirati. Res je učitelju na deželi danes težko življenje, težje kakor kdajkoli. Če si na mestu na enem poprišču, si ustvarjaš nehoti bojno polje na drugem kraju; če životariš dobričino, se pomilovalno ozirajo nate borci z raznih strani, in težko, da si jim kos.

Svet, ki je ustvaril Cankarjeve »Hlapce«, v svoji gnusobnosti gleda zopet danes nas v žanru moderniziranih »Hlapcev« in prav nič ne skriva, da nam namerava ob prvi priliki nataktni shranjeno ponošeno odelo.

Mi učitelji smo niti, po katerih se razpletata zgodovina in kultura iz roda v rod po živi vezi nadežnejših bitij, ki za nje odgovarjamo pred narodom in večnostjo.

Prešli smo borbe življenja preko vrtincev političnih viharjev, a ne iz egoističnih ozirov, ker bi sicer ne bilo ne Jermanov, ne Klandrov, ne Kačurjeve culice v slovenski literarni zalogi.

Borba naša stremi za tem, da se nam od nikoder in nikogar ne drobne drobtinice in da se ne damo pitati za kapune.

Učitelji, ki smo ustvarjali deklaracijo, smo bili in smo svobodomiselní v pravem pomenu besede, ker prepuščamo svobodo duha in volje vsakomur in smo to v bistvu, besedi in dejanju tudi vedno dokazovali. Vsakomur upoštevalimo dobro voljo, da okoristi človeški rod na način, ki ga sam smatra za najprimernejšega. Ker pa človeških misli ne moremo preresetati skozi eno samo sito, je tudi nemogoče, da bi učiteljevo voljo presojali le po enakem miselnem kopitu.

Naravno je, da se učiteljevo dejanje sklada z vsakojakimi skupinami in da v političnih borbah naletimo drug na drugega, kakor brat na brata. In tu se izkaže, komu je volja čista, nameni sveti.

Od kar obstoja narodna borba, je učitelj narodni borec. Ker pa se menjavajo prevladajoče skupine, je naravno, da sta šola in učitelj igra političnega meteža in da je doslej vsaktera politična skupina presojala učitelja preko svojih očal. Danes imamo zaščito v šolskem zakonu, ki nam omogoča vsaj nemoteno prosvetno delo. Kdor dela, vsaj se ne boji kritike, pa naj bo ta iz vrst poklicanih ali nepoklicanih faktorjev. Samo dela naj! Življenje ni naš praznik in s počitnicami življenje ne zastaja. Premnogo jih je, ki se tega zavedajo in upam da smo vsi tega mišljenja.

Odločni smo, energični, in zahtevamo vse to, ker smo opravičeni, ker imamo jasna načela in ni madeža na nas. Kdor se nam hoče približati, naj pride do nas z ljubeznijo, saj je v nas vendar toliko iskrene ljubavi, nepotvorjene, nesebične.

Josip Lapajne.

Zgrešena premeščanja učitelstva in organizacija zaščite

Po zakonu o narodnih šolah se smejo premeščati učitelji teh šol, ako sami zaprosijo za premešitev, ako je nastopila službena potreba za njih premešitev ter po kazni.

Na lastno prošnjo se izvrši premešitev večinoma iz najrazličnejših motivov. V to silijo največkrat učitelja družinske ali druge razmere, da teži za novim službenim mestom. Včasih so motivi prošnje za premešitev v nevdružnih razmerah dotičnega kraja, težnja k bližini železnice, odnosno v kraj s srednjo šolo zaradi šolanja otrok. Razumljivo je, ako učitelj sam prosi za službeno mesto in si sam izbere službeni kraj, ki bo njegovim potrebam in željam najbolj konveniral, da se vse drugače posveča svojemu poslu v takem kraju ter tudi dalj časa tam vztraja, kakor če je s silo premeščen v kak kraj. — Razume se samo po sebi, da mora do gotove mere država upravitelj tudi razpolagati z učitelstvom in predvsem mlajše učiteljstvo dodeljevati v kraje, za katere sicer ni prosilca. S pomanjkanjem mest in naraščanjem reflektantov bo izbira službenih krajev vedno težja.

Premešitve po službeni potrebi so dvignile v preteklih dobach, ko je veljal še stari uradniški zakon s čl. 71, jako mnogo prahu. Te premešitve so jako kočljiva zadeva, ker se lahko izvrše na podlagi njih največje zlorabe. Ako so te premešitve utemeljene, je lahko hitro dokazati prizadetemu njih upravičenost. Vse drugače pa je, ako se te premešitve sploh ne more utemeljiti in ako službena potreba ne obstoja ter ni jasno vidna. Še težje zadenejo prizadete take premešitve, ako ima v dekretu označeno poleg »službene potrebe« tudi klavzulo, kakor bi prosil »po lastni prošnji«, dasi nikdar nikamor prosil ni. Razumljivo je, da vzbujajo take premešitve predvsem odpor v prizadetih, v vsej okolici pa rušijo vero v pravilno postopanje. V dobach partizanskih časov, ki so za nami, so se te premešitve iz službene potrebe zlorabljale prav v partizanskem mislu in so na te vrste premešitve imele zaku-lisne vplive najrazličnejše osebe, ki se niso upale jasno in odkrito na plan.

Tretje vrste so premešitve — »po kazni«. Če vse predhodne premešitve je učiteljstvo opravičeno smatralo kot kazenske, ako niso bile dovolj utemeljene, četudi niso nosile klavzule »po kazni«. A tudi glede kazenskih premešitev ni vseeno, v kakih oblikah se izvršujejo. Predvsem, ako se hoče, da bodo te premešitve neoporečne, mora slediti premešitvi predhodno objektivna disciplinska preiskava, ki vsestransko ugotovi dejansko stanje ter prizadetu priobči krivdo in disciplinsko razsodbo. Le taka premešitev vpliva vzgojno na prizadete in tudi na okolico! Povsem zgrešen je pa običaj, ki se je ukoreninil v prakso, da se kazenske premešitve vrše na podlagi nepopolnih disciplinskih preiskav, često na podlagi golih anonimnih ovadb, da prizadeti niti točno ne ve, česa ga dolže in kaj je zagrešil, da je sledila po zakonu najvišje odmerjena kazen — premešitev. Odpor rode tudi vse kazenske premešitve, ki so se izvršile brez disciplinskih preiskav ali s formalno nezadostnim in formalno napačnim postopkom. Četudi je prizadeti kriv, je jasno, da mora organizacija ščititi tudi v tem primeru pravilni postopek. Nikogar pa ne more braniti, ki je kriv in se mu je to s pravilnim postopkom dokazalo. Dvomimo tudi o koristnosti premešitev »po kazni«, ako se pred kazenskimi premešitvami niso uporabile druge z zakonom predvidene nižje kazni, kakor so opomin in ukor. Velika zmotna je, če kdo misli, da se s takim postopkom ozdravljajo razmere, ker se doseže z njimi po navadi ravno nasproten efekt pri prizadetem in tudi v okolici. Vse drugače bi vzgojno vplivalo, ako bi se posluževalo postopnih kazni, da bi opominu sledil ukor in šele ukoru premešitev. Jako bi premislil vsakdo vztrajati pri pogreški, če bi se mu javila z opominom in če bi vedel, da sledi opominu ukor, ukoru pa premešitev. Prepričani smo, da bi se od leta do leta zmanjševalo število opominov, ukorov in premešitev ter bi se s tem dvigala v vsakem pogledu službena korektnost. Danes pa že vsak lajški mogotec, ki mu je napoti ta ali oni učitelj, misli, da mora opraviti svojo zadevo le s premešitvijo učitelja ter ruje vseprek toliko časa, da se mu nakana končno posreči. In kaj je efekt takih premešitev? Da nezadovoljstvo vedno narašča in službene razmere postajajo vedno desolatnejše in nevdružnejše! Vsake zadeve pa se tudi ne da rešiti in popraviti samo s premešitvijo učitelja.

Nekega dne čita učitelj v listih, da je upokojen. Zaman se vprašuje zakaj. Zaslišan ni bil. Vsa nacionalna društva iz kraja mu dajejo izjave o neoporečnosti. Predstavniki teh društev in poslanci izjavljajo, da odlože svoja mesta, če se ne razčisti zadeva. O škodi, ki jo povzroče te vrste premešitve in upokojitve, ni treba niti dokazov.

»Predložena je bila ovadba«, ki zahteva takojšnje odstranitev in premešitev upravitelja ter namestitev nacionalno čutečega upravitelja, ki bo služil kot vzgled vsem občanom, ker skoro ni pričakovati od občanov, da bodo podpirali nacionalno politiko, dokler bo ta upravitelj v kraju.

In kaj se je zgodilo? Faktično je nekega dne čital dotični upravitelj v listih, da je premeščen, seveda brez predhodnih priobčitev njegove krivde in na njegovo mesto je bil nameščen drugi upravitelj, ki pa se mu predbacivajo prav isti očitki. Tako naj bi se stvar s premešitvijo — izboljšala!

Sedaj se vprašamo: Ali niso popolnoma zgrešena taka premeščanja učitelstva? Ali imajo premešitve pod takimi okoliščinami sploh kar smoter? Ako bi se s tem razmere res faktično izboljševale, bi molčali, tako pa molčati ne moremo. Ali se s tem ne ubija le avtoriteta državne uprave!

Nujno potrebno bi bilo, da bi se odstranili vsi strankarski in lajški vplivi na učiteljska nameščanja in premeščanja, ker to imperativno nujno zahteva interes šole in interes države same — ako hočemo priti do urejenih razmer.

Da pridemo do tega smotra je »Jugoslovensko učiteljsko združenje« organiziralo sistematično zaščito članstva proti vsem nezmišljenim premeščanjem, da pokaže javnosti in merodajnim krogom zgrešenost poedinih premeščenj ter da zaščiti članstvo pred nesnovanimi premešitvami.

V to svrhu je izdalo JUU poseben »Pravilnik o zaščiti članstva JUU«, ki ga prinašamo na drugem mestu in po katerem se mora ravnati vse članstvo, ki potrebuje stanovske zaščite. Za učiteljsko sekcijo JUU dravske banovine ta zaščita ni nova, ker je zasnovana na istih principih, ki so bili pri nas že v praksi.

Na učiteljsku je sedaj ležeče, da pomaga svoji organizaciji pri stremljenju, dovesti naše javno življenje čim prej do čim višje urejenosti v dobro šoli, narodu in državi!

PRAVILNIK

O POSTOPANJU PRI ZAŠČITI ČLANOV JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSKEGA UDRUŽENJA.

Čl. 1. Član Jugoslovenskega učiteljskega združenja, ki prosi za zaščito v smislu predpisov čl. 3. t. č. v zvezi s čl. 14. t. c) pravil, je dolžan izpolniti z vsemi podatki zaščitno polo, katere vzorec predpiše Izvršni odbor.

Čl. 2. Ko prejme odbor sreskega učiteljskega društva zaščitno polo, overovi resničnost podatkov ter pokrene vse, da že v svojem krogu zaščiti člane. Ako sega zadeva preko delokroga sreskega društva, mora društvo takoj odposlati zaščitno polo sekciji. Ako sekcija ne more izvršiti zaščite v svo-

jem delokrogu, tedaj pošlje polo s svojim mišljenjem Izvršnemu odboru.

Čl. 3. Izvršni odbor, vsaka sekcija, kakor tudi odbor vsakega sreskega društva osnuye na sedežu društva poseben zaščitni odbor, sestojec iz treh članov. Pri sekciji in sreskem društvu mora priti v ta odbor najmanj po 1 član društvenega odbora, a pri izvršnem odboru morajo biti vsi trije člani izvršnega odbora.

Čl. 4. Zadeva, javljena po zaščitni poli, se obravnava takoj po prejemu in se o uspehu poroča članu, ki je zaprosil za zaščito.

Čl. 5. Zaščitni odbori pri izvršnem odboru in sekcijah objavljajo v stanovskem tisku Udrženja posamezne slučaje izvršene zaščite brez navedb imena in službenega kraja člana, ki je bil deležen zaščite.

Čl. 6. Na koncu šolskega leta pošljejo statistični pregled vseh zaščitnih slučajevev odbori sreskih društev sekciji, a te Izvršnemu odboru, ki poda v svojem letnem poročilu Glavni skupščini celoten pregled zaščite.

Čl. 7. Član, ki zahteva zaščito, mora poravnati tudi vse stroške za takse, poštnino in uradna potrdila ter dokumnete pri oblasti, ako je to pri reševanju njegovega slučaja potrebno. Za vse to se mora že v naprej zavzeti v svoji zaščitni poli, po predhodnem dogovoru z odborom, kateremu odda svojo zaščitno polo.

Čl. 8. Član, ki prosi za zaščito, mora oddati vse dokazilne dokumente zaščitnemu odboru in je tudi osebno odgovoren za resničnost podatkov o sebi in o zadevi, v kateri prosi za zaščito.

Čl. 9. Član, ki je pravilno prijavil svoj slučaj zaščitnemu odboru, ne sme podvzeti v javnosti, privatno, ali potom drugih oseb nikakih korakov v tej zadevi brez vednosti zaščitnega odbora.

Čl. 10. Zaščitni odbor odtegne zaščito:

- a) v slučaju neresničnosti ali nezadostno utemeljenih podatkov, navedenih v zaščitni poli;
- b) ako se prosilec pregreši proti čl. 9. tega pravilnika;
- c) ako član, ki prosi za zaščito, ne prevzame obvezje glede plačanja stroškov po predpisih čl. 7. tega pravilnika;
- d) v slučaju, da se prične disciplinsko postopanje v svrhu ugotovitve krivice;
- e) v slučaju zlorabe v zvezi z izvrševanjem službene dolžnosti;
- f) v slučaju izrečene kazni, za katero ugotovi zaščitni odbor, da je po zakonu osnovana in pravilno izrečena;
- g) ako oseba, ki prosi za zaščito, ni bila član Udrženja najmanj tri mesece pred dnem, ko prosi za zaščito.

Čl. 11. Ta pravilnik je veljaven od dne, ko se objavi v »Narodni prosveti«, glasilu Jugoslovenskega učiteljskega združenja. Po objavi pravilnika ne bo vršilo Udrženje nikakih intervencij v slučajih, ki so mu javljeni na kak drug način, kakor ga predpisuje ta pravilnik.

Opomba: Gornji pravilnik je bil objavljen v »Narodni prosveti« štev. 41. z dne 11. decembra 1932. in je stopil s tem dnem v veljavo.

O začasnem učnem načrtu za višjo narodno šolo

Tri leta so prešla, odkar je izšel zakon o narodnih šolah. Pravilnika, ki bi pojasnil in tolmačil določila, še ni, čeprav je po čl. 181. predpisan zanj dvomesečni rok po objavi zakona. Ni pa tudi učnih načrtov, ki so hrbtenica šolstva ter temelj učiteljevega pedagoškega in didaktičnega udejstvovanja. Kakor vse kaže, dobimo vendarle v bližnji bodočnosti stalne učne načrte, o katerih razpravlja že Glavni prosvetni svet v Beogradu. Pred kratkim pa je tudi izšel začasni učni načrt za višjo narodno šolo, ki velja že za tekoče šolsko leto.

Začasni učni načrt pozna deško in dekliško višjo narodno šolo z rednim in skrajšanim poukom. Za redni pouk je predpisanih 28 učnih ur, za skrajšani pouk pa 20. Predmeti za posamezne razrede so isti, kot jih predpisuje zakon o narodnih šolah. Nanovo sta uvedena dva nova predmeta, in sicer: praktična gospodarska znanja in higiena za dečke, gospodinjstvo in higiena za deklice. Učni načrt loči zadnja dva razreda z ozirom na krajevne prilike, bodisi da so kmetijskega, trgovskega oz. obrtnega značaja. Kdaj naj bi se vršil skrajšani pouk, o tem načrt ne govori. Pač pa pravi zakon o narodnih šolah v čl. 11., da o tem odloča minister prosvete.

Z vsemi podrobnostmi zač. učnega načrta se zaenkrat ne moremo pečati, pač pa moramo osvetliti nekaj načelnih zadev, na katerih naj slone ta razmotrivanja in ki naj pripomorejo do razbistritve, zakaj smatramo ta učni načrt za pomanjkljiv.

Kaj je z organizacijo višje narodne šole? Slovensko učiteljstvo je v tem oziru že spre-

jelo stališče, zahtevajoč, da naj le-ta po uvedbi osemletne vsakdanje šolske obveznosti obsega zadnja štiri šolska leta in ne zadnje štiri razrede. Osvojajoč to za naše razmere edino pravilno stališče, bi obsegale višjo narodno šolo vse kategorije šol, od enorazrednice do osemrazrednice. V nasprotnem primeru bi bilo občutno prizadeto zlasti podeželsko šolstvo, ker bi višja narodna šola prišla v prid le mestom in trgom ter par večjim krajem na deželi.

Učiteljstvo je na svojih zborovanjih glede učnih načrtov predlagalo, naj se le-ti ne predpišejo generalno, pač pa ločeno po kategorijah šol, n. pr. posebej za enorazrednice, dvorazrednice itd. Ako pa pogledamo zač. učni načrt, vidimo, da se to načelo ni osvojilo, ker drugače bi se ne predpisalo učnega načrta le za višjo narodno šolo skupaj za vse štiri razrede. S tem učnim načrtom se potemtakem okoristijo deloma le 5-, 6- in 7-razredne šole, popolnoma pa le 8-razredne šole. Tisto skrajševanje snovi in prilagajevanje posameznim kategorijam šol nima tal in ne rodi pravih uspehov.

Drugo načelno stališče, ki ga moramo pri razmotrivanju o zač. učnem načrtu poklicati v spomin, zadeva smoter in cilj narodne šole. Narodna šola naj daje učencem formalno in materialno izobrazbo. Formalno, da mu bistri srce in voljo in razum ter ga s tem usposobi za samostojno iskanje in udejstvovanje v pošolski dobi. Materialna izobrazba pa naj da učencem najvažnejše praktično znanje, ki mu je potrebno, ko stopi po končani šoli v življenje. Narodna šola naj torej poudarja vzgojo in pouk. Obe ti kom-

ponenti pa naj bosta v enakem razmerju. Zato naj ne prevladuje prva na škodo druge. Izhajajoč iz tega bistvenega stališča, moremo ugotoviti, da je največ učnega časa odmerjenega predmetom, ki pospešujejo predvsem materialno izobrazbo. Saj je že v I. razredu višje narodne šole izmed 28 tedenskih učnih ur odmerjenih realnim predmetom 12, spretnostnim predmetom 8, verouku 2, narodnemu jeziku 3 in računstvu tudi le 3 ure. V tretjem razredu pa je realnim predmetom odmerjenih že 13 tedenskih učnih ur — skoraj polovica vseh ur v tednu. Vsekakor preveč, in to na škodo narodnega jezika in računstva. Tema predmeta je odmerjenih gotovo premalo učnih ur. Slabo bi cenili svoj narodni jezik, ako bi ga vzporejali s spoznavanjem prirode in ako bi mu dali eno uro v tednu več kot za rokotvorni pouk. To podarjanje materialne izobrazbe se tudi ne sklada s duhom novega časa, ki zahteva poduhovljenje vsega našega življenja, ako nečemo, da ne propade človeštvo na razvalinah materializma.

Tretje načelno stališče, ki nas mora voditi pri sestavljanju učnih načrtov, je, da ne zahtevamo od narodne šole preveč znanja. Le tam, kjer se sistematično, razumno, odgovarjajoč otroški duši podaja učna snov, je mogoča apercipacija predstav, je dana možnost, da se učna snov utisne v spomin učenca. Kar gre preko tega okvirja, je v kvar učenca in učitelja, ker se s hitrico podana učna snov razblini v nič — v šolski neuspeh. O preobremenitvi učenca in o prenasitosti s snovjo je bilo že govorjenje, posebno je to drastično orisal dr. Plečnik pred par leti v Mladiki. Že večkrat se je tudi konstatiralo, da si morajo že učenci osnovnih šol iskati inštruktorje, ako hočejo napredovati. Koliko znanja zahteva načrt iz zgodovine in drugih predmetov za I. razred, t. j. za tiste učence, ki hodijo peto leto v šolo in so stari 11 let. Prepričani smo, da vse snovi, ki jo predpisuje načrt posebno iz realnih predmetov za višjo narodno šolo, ne obvlada dijak z malo maturo.

Kakor smo že navedli, podrobno načrta ne bomo analizirali. Pač pa naj navedemo še nekaj važnih stvari, ki nas morajo zanimati. Brez kake tendence in v popolnem soglasju duhovnega edinstva naše države smemo zahtevati, da se upoštevajo pri razdelitvi snovi na posamezne razrede, posebno iz zgodovine in književnosti, enakomerno vsaj kvantitativno vse pokrajine v državi. Seveda bi bilo najbolje, da bi odločevala kvaliteta. Zato se čudimo, da pozna učni načrt iz slovenske književnosti samo Prešerna, Vraza in Cankarja, ki naj se posebej obravnavajo, medtem ko pozna iz drugih naših pokrajin sledeče: Kačiča, Veljkovića, Dositeja, Vuka, Gaja, Branka, Savo, Gundulića, Mažuranića, Njegoša, Preradovića, Senoa, Ilića, Talska, Jakšića, Ignjatovića, Popovića, Veselinovića, Šantića in Kraljevića.

Glede poučevanja narodnega jezika tudi nismo na jasnem. Zanj so predpisane 3 ure, oz. v IV. razredu 4. Za šole s slovenskim učnim jezikom pa predpisuje učni načrt še po 2 uri srbohrvatskega jezika za vsak razred. Teda bi imel pri nas v Sloveniji vsak razred po 30 ur tedenske, drugod v državi pa 28, kar je pa v nasprotju z zakonom o narodnih šolah, ki predpisuje za vsakega učitelja maksimalno 28 ur. Kar zahteva učenje slovenskega jezika v drugih banovinah, določa načrt le, da se čita v IV. razredu nekoliko lažjih člankov iz slovenskega narečja.

Ne rečemo, da nima načrt vrlin. Ima pa glede načel, ki smo jih zgoraj očiteli, tudi hibe, ki jih je treba odpraviti. Videz tega načrta je, da smatra višjo narodno šolo za nekako meščansko šolo, kar je pa vsekakor pogrešno. Narodna šola je splošno vzgajališče in izobraževališče, ki je namenjena vsem šoloobveznim otrokom, kar pa meščanska šola ni. Mora pa biti to višja narodna šola. Naša končna beseda glede učnih načrtov naj bi bila sledeča: Prosvetno ministrstvo naj izda čimprej učne načrte za vse kategorije šol, vpoštevajoč, da vsak izmed teh tvori višjo narodno šolo. Vsi izdani učni načrti naj bi imeli triletni začetni značaj. To pa radi tega, da se v tem času praktično preizkusijo in popravijo. Po treh letih pa naj bi postali vsi omenjeni učni načrti stalni.

V. Rupret:

* Pri učnem načrtu za srednje šole je že izvršena tozadevna korektura in smo prepričani, da bo isti postopek tudi pri končni redakciji učnega načrta za višjo narodno šolo. (Op. ured.)

** Pri končni redakciji učnega načrta za osnovne šole so se upoštevale pripombe v gornjem smislu in je načrt za osnovne šole že v tem oziru popravljen in izenačen. Ni razloga, da bi se ista ne izvršila pri končni redakciji za višjo narodno šolo. (Op. ured.)

Organiziranje učiteljev - zadrugarjev

Noben stan ni tako enakomerno in dosledno razporejen med narodom, kakor ravno učiteljski in noben stan ne drži bodočnost naroda tako trdno v svojih rokah, kakor ravno učiteljski. Vsak bodoči državljani in naj si izbere še tak poklic, stoji dolgo vrsto let pod vplivom učitelja. Kaj to pomeni, se malokdaj zavemo. Nujna potreba pa je, da se tega zavedamo, da temu primerno nastopamo in da temu primerno uravnavamo svoje delo.

Učiteljsko delo je mnogobrojno. Dela ne vršimo samo v šoli med mladino, temveč tudi izven šole med mladimi in starimi. Napredek, obstoj ali propad marsikakšne organizacije, pa naj bo to društvo, zadruga ali kaj drugega, je često odvisen od učiteljevega sodelovanja. Tudi smer, v kateri se delo vrši, daje pogostokrat učitelju. Nič naj nas ne moti, da je učitelj pri organizaciji često na podrejenem mestu, da nima v rokah predsedstva, načelnštva ali slične reprezentativne funkcije,

glavno je, da je delo v njegovih rokah. In delo radi predvsem nalagajo učitelju! Meni se zdi to za vpliv našega stanu prav dobro. Kajti uspeh, razvoj in smer društvenega dela ni toliko odvisna od osebe, ki reprezentira, temveč od osebe, ki dela, ki stoji sredi dela. Ta pa je v največ slučajih učitelj. V kakršno smer bo hotel on zaviti, v tako smer se bo organizacija pomaknila.

Z ozirom na naslov tem vrsticam se bo marsikomu zdel morda gornji uvod odveč. Toda to ni res. Potreben je bil zato, da nam jasno predoči vpliv, ki ga lahko izvajajo na slovensko zadrugarstvo — na narodno in stanovsko gospodarsko — organizirani učitelji zadrugarji.

Gospodarski svet JUU, sekcija Ljubljana, je ustanovil poseben zadrugarjski odsek in mu poleg ostalega poveril tudi izvedbo organizacije učiteljev - zadrugarjev. Treba bo, da se enkrat sestanemo ter se o tem razgovo-

rmo. Morda bo za to prilika o Veliki noči. Preden pa se sestanemo, je potrebno, da premislimo, kako naj vso stvar organiziramo, da bomo imeli kaj uspeha. Premisliti moramo v glavnem, kakšne naloge naj ima organizacija učiteljev - zadrugarjev.

V prvi vrsti bo seveda naša naloga širiti idejo zadrugarstva med narodom. Kapitalistična oblika narodnega gospodarstva je doslej že davno svoj višek. Vrh ni bil ravno posebno visok in nadaljnja pot je vsekakor navzdol. Narodno gospodarstvo bo prešlo v roke zadrugarstva, ker dela na tem, da se prodajne cene znižajo, da ima od tega korist vse članstvo zadruga. To je tista sila, ki je dvignila zadrugarstvo na visoko etično podlago. Korist vseh je cilj zadrugarstva in ta cilj je pravičen.

Vsled tega pomena zadrugarstva za narodno gospodarstvo, za narodno blagostanje, je zadrugarstvo vredno, da se razširi med narodom. Zato je prva naloga organiziranih učiteljev - zadrugarjev, da to idejo širijo.

Temu analogno mora biti naše delo v šoli med otroci. Tam moramo v bodoči generaciji polagati temelje zadrugarjeve ideologije. Ko mlad človek izstopi iz šole, mora smatrati za naravno, da vstopi v kako zadrugo, da posveti del svojega delovanja zadrugarstvu, da s tem koristi sebi, svojim soobčanom, svojemu narodu.

Tako moramo širiti idejo zadrugarstva v šoli in izven nje. Naša organizacija pa mora imeti poleg tega glavnega namena še tudi druge. Tako je n. pr. treba širiti enotno ideologijo zadrugarstva ne samo med nami samimi, temveč tudi med svetom. Ali je potrebno, da vlada v našem zadrugarstvu še vedno strankarstvo? Ali je potrebno, da so skoro v vsakem večjem kraju po dve ali več zadrug z istim programom. Ali ima kak smi-

sel, da podrejamo naše gospodarstvo strankarstvu, da cepimo našo denarno moč, mesto da bi jo združili in združeni postali mnogo močnejši. Kapitalizem — najhujši nasprotnik zadrugarstva — ima v strankarski razcepjenosti najmočnejše orožje proti zadrugarstvu. »Divide et impera!« Naloga organiziranih učiteljev - zadrugarjev je, narodu odpreti oči tudi v tem pogledu in mu pokazati pravo pot.

Končno pa je naša naloga tudi skrbeti zase. Vsaka stanovska organizacija, torej tudi naša, bo tem močnejša, tem vplivnejša, čim boljše bo gospodarsko podprta. Gospodarske dobrine imajo še vedno ono elementarno važnost, katero so imele v pradobi. Končni cilj naših najvišjih družabnih oblik — držav — je vedno še pridobivanje čim več gospodarskih dobrin. In končno je gola rečnica to, da bi imelo širjenje duševnih dobrin mnogo več uspeha, če bi šlo šele za širjenjem gospodarskih dobrin. Vsled tega mora biti prva skrb stanovske organizacije ta, da se gospodarsko podstavi, da se osamosvoji. Zato mora organizacija učiteljev - zadrugarjev privzgojiti članstvu moralno dolžnost, da vstopi v stanovske zadruga, da v njih sodeluje, da se v prvi vrsti njih poslužuje.

Še mnogo bi lahko napisali o nalogah organizacije učiteljev - zadrugarjev, toda za enkrat naj bo dovolj. — Vabim pa s tem vse, ki so dobre volje, da se k temu vprašanju oglašijo, da pošljejo svoje predloge in pripevke zadrugarjskemu odseku in s tem pripomorejo k čim uspešnejši rešitvi naloge, ki nas čaka. Naš list je dal na razpolago posebno rubriko za zadrugarstvo, v kateri bomo razpravljali o tem prevažnem vprašanju. Naj bi bilo čim več sodelavcev in čitateljev.

M. Zor:

Splošne vesti

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1933. želimo vsem tovarišem pravoslavne vere

— PRVI KAMEN 1000 DIN ZA UČITELJSKI DOM V OMIŠLJU JE DAROVAL TOVARIŠ TOMO JEDR-LINIČ, strokovni učitelj v Ljubljani. — Priglasite grugi svoj pristop k društvu za postavitev zdraviliškega doma v Omišlju ter pošljite prijavo, ki je bila priložena zadnji številki »Učiteljskega tovariša«. Delež je plačljiv v mesečnih obrokih po 50 Din. Čim več prijavljencev bo, tem manjši bo lahko delež. Tovarišice in tovariši, zavedajmo se velikega pomena učiteljskega zdravilišča in okrevališča ob morju!

— Da ne bo nesporazumljenja, izjavljamo, da smatramo podpisane dopise v listu načeloma kot osebno mišljenje podpisancev, četudi ni uredniške pripombe, kar velja tudi za dopis »Zastrupljenje vodnjakov in SSM« v polemiki, zadevajoči Slov. šol. matico, objavljeni v »Učit. tov.« — Uredništvo.

— Izvršni odbor Učiteljskemu domu v Mariboru. Na seji izvršnega odbora JUU dne 24. decembra je bilo sklenjeno, da pristopi izvršni odbor kot član k zadrugi Učiteljski dom v Mariboru. Vpisal je deset deležev po Din 100 — in denar nakazal odboru doma v Mariboru.

— Narodna prosveta - tednik. Centralno glasilo Jugoslovenskega učiteljskega združenja, »Narodna prosveta« je izhajala od sedaj dvakrat tedensko. V smislu sklepa seje izvršnega odbora JUU se spremeni Narodna prosveta v tednik. Naročnina za člane znaša od sedaj letno Din 50 —, za nečlane Din 60 —.

— Postavitev šolskih upraviteljev. Šolski upravitelji, ki so bili nameščeni v zadnjem času, pa za opravljanje upraviteljskih poslov nimajo dekreta ministrstva prosvete, naj vložijo prošnje na sres. načelstva, da jih ta predlagajo banki upravi za namestitev na upraviteljskem mestu. Kr. banska uprava odpošila take predloge ministrstvu prosvete, ki postavlja šol. upravitelje v zmislu 2. odstavka § 113. zakona o narodnih šolah in jim izstavlja potrebne dekrete. — Isto velja za učitelje, ki so prevzeli kot najstarejši na šoli po preminutvi, upokojitvi ali smrti prejšnjega šol. upravitelja upraviteljske posle, imajo pogoje za podelitev upraviteljskega mesta in na to tudi reflektirajo.

— Premestitve učiteljstva »po lastni prošnji«. Na vprašanja od nekaterih strani, ako se lahko pritožijo učitelji proti premestitvi, če je označeno v dekretih, da so premeščeni »po lastni prošnji«, dasi niso vložili nikake prošnje za premestitev, odgovarjamo, da je taka tožba mogoča na Državni svet po obeh predpisih za pritožbo. Ako je rok (15 dni) zakasnel, je treba vložiti na ministrstvo prošnjo za formalno popravilo dekreta. S pravico dobi prizadeti pravico do potnih in selitvenih stroškov. V nasprotnem primeru ima

Pošljite čimprej prijavnice za obmorski učiteljski dom na Omišlju!

Delovanje učiteljstva na glasbenem polju

Odbor Učiteljskega pevskega zbora si je stavil nalogo, zbrati podatke o delovanju učiteljstva na glasbenem polju. V ta namen je bila priobčena v našem listu prošnja, naj pošlje učiteljstvo podatke o delovanju na tem polju. Prva poročila so že dospela. Priobčevali jih bomo pod tem naslovom po vrstnem redu. Danes prinašamo poročilo od tovarišice Ane Župan iz Gor. Lendave.

Gornjelendavski mladinski pevski zbor. (Ustanovljen v letu 1931.)

Na Vaš cenjeni poziv v »Učiteljskem tovarišu« z dne 22. dec. 1932. Vam tudi jaz pošiljam nekaj podatkov o svojem malem mladinskem pevskem zboru, katerega vadam in vodim od začetka lanskega šolskega leta.

Iz popisa njegovega delovanja boste videli, da še ni niti enkrat nastopil na kakem samostojnem koncertu, ker pevčki še niso dovolj izvežbani, da bi se lahko naučili v enem šolskem letu zadostno število pesmi, če tudi le za mal koncert.

Vesolja pa imajo še precej, zato upam, da bomo počasi napredovali.

Pevčki vadijo pridno, po večkrat na teden in v novem šol. letu tudi ob nedeljah.

Pesmi so za nje precej težke, zato potrebujemo za vsako pesem več časa.

Ob priliki Tyrševe proslave 20. III. 1932. so zapeli pesmico: »Sokolčič« (2 glasno) »Domovini« (2 glasno), »Kiša pada...« (2 glasno) in »Po Koroškem po Kranjskem« (3 glasno).

29. junija so nastopili s 3 pevskeimi točkami na I. javnem nastopu tuk. sokolske čete, na šolskem dvorišču. Zapeli so: »Domovina« (2 glasno), »Po Koroškem po Kranjskem« (3 glasno), »Na Jurjevem« (3 glasno).

V novem šolskem letu 1932/33. smo nastopili prvič na dan »Vseh svetnikov« na po-

kopališču z 2 pesmima: »Vigred« in »Na grobe« (2 glasno).

Drugič ob priliki sok. proslave 1. decembra s pesmimi: »Tamo daleko«, »Lepa naša domovina«, Slovenec, Srb, Hrvat« in »Sokolčič«.

Tretjič smo nastopili pri »Božičnici« s pesmimi: »Noč božična«, »Slava na višavi«, »Kaj se vam zdi« — vse dvoglasno.

Na božični dan je mladinski pevski zbor zapel pri maši: »Noč božična«, »Slava na višavi«, »Kaj se vam zdi« in »Počivaj milo Detec«.

V bodočnosti nameravamo toliko doseči, da bi lahko prirejali samostojne koncerte, da bi imeli v prvi vrsti moralnih in seveda malo tudi gmotnih uspehov, da bi si nabavili vsaj harmonijo za lažje poučevanje petja (sedaj učim samo s pomočjo violine in s svojim glasom).

Prosila bi Vas še nekoliko natančnejših pojasnil o nastopu mladinskih pevskih zborov v avgustu: Ali naj si izbere vsak vadiitelj sam pesmi, ali naj se vadijo kake določene pesmi.

Prosim, da mi sporočite kmalu, kako in kaj, da začnemo pravočasno vaditi določene pesmi.

S tovariškimi pozdravi

Ana Župan.

Opomba: Glede nastopa v avgustu (morda še preje) vam sporočamo, da bo izbira poljubna. Vendar bo potrebno, da boste poslali — na poziv — pesmi, ki jih nameravate izvajati odboru, ki bo sestavljal program.

„Razmere“

(Prispevek k folklori doline šentflorjanske.) Najprej tistim, ki ne poznajo razmer, par besed o teh cvetkah, ki menda že iz davnih časov sem krajšo vse kote prelepe doline šentflorjanske.

»Razmere« so vse strašne ali pa najmanj zanimivostne. Saj bi drugače sploh ne bile raz-

mere. Čim skrivnostnejše, tem zanimivostnejše so, tem večja je njih vrednost. Rade postanejo znane in obče znane, zato sila rade potujejo. Stopi na vlak, najbolje v 3. razred, pa se ti oglašijo iz vseh kotov. Prav posebne razmere potujejo baje celo v 2. razredu. Večkrat jih spremljajo slučajji, njih ožji sorodniki, ki so navadno zanimivi, včasih tudi interesantni. Prav za prav so slučajji bolj skromni in siromašni, vozijo se radi tudi sami zase, medtem ko je razmer vselej kar več na kupu in so nekatere prav kričevite. Najdemo se celo zloglasne razmere. Pokvarjenost sveta je pač velika!

Takole dan, dva pred božičem, veliko nočjo ali prve dni po sklepu šolskega leta so bili včasih vsi vlaki, ki so križali širno dolino šentflorjanske, vrhano polni prav posebnih razmer, ki se jim drugače pravi tudi »šolske razmere«. Čim daljša in dolgočasnejša je bila vožnja, tem več jih je dal ljubi Bog in tem bolj so bile zamotane. Mene so včasih prav zanimale, pa sem zato ždel v kakšnem kotu in jih poslušal. Končno sem prišel do zanimivih odkritij, da tudi šolske razmere niso vse ene vrste, ampak se zopet delijo na različne podrejene vrste, ki so med seboj v večji ali manjši zvezi.

Izsledke o tej sila važni stvari dajem rad na razpolago vsem nadbudnim, ki se za to zanimajo.

Splošne razmere so še najbolj puste, ker se navadno naslanjajo na vaške vsakdanjosti in vaško politiko. Bolj strokovno pedagoško barvo pa imajo razmere iz razreda, ki vedo mnogo povedati o tem in onem malem nepoboljšljivem. Veliko zanimivejše — te se rade postavljajo tudi najbolj v ospredje — so razmere med upraviteljem in učitelji. Kdor ne ve, kaj je protekcija, pristranost, sitnost ali sekantnost, nervoznost in pedantnost, naj se pride sem učiti. Nato pridejo na vrsto razmere med učiteljskim na tej in oni šoli. Te so gotovo najinteresantnejše, ker se gibljejo kar med ekstremi. Iz nekaterih razmer te vrste se izcimijo prepri in kregi, častna raz-

sodišča in sprave, podprte s predpisanim zakonom. Iz drugih razmer se izležejo pa kar — razmerja.

Razmerje ni menda nič drugega kot več razmer skupaj, tako da se jih človek na noben način ne more več rešiti. Beseda je izpeljana iz razmer po istem vzgledu kakor gore — gorovje.

Gorovje spada že v zemljepis. Jaz pa sem se namenil govoriti le o razmerah, in sicer strogo iz znanstvenega vidika. Do tega odločnega sklepa sem prišel, ko sem slišal, da so začele vedno bolj izginjati te pristno narodne cvetke. Ne morem sicer še prav verjeti tega, vendar pa sem, v strahu da me kdo ne prehití, že sedaj začel zbirati to pisano narodno bogastvo, ko razmere še dovolj bujno cvetevijo, da ne bi prihodnji rodovi ostali v tem pogledu oškodovani. Res, vse kaže, da bodo razmere počasi pozabljene, kar bi bila seveda velika izguba. Posebno v vlakih so zadnji čas obmolknile. Potniki so prav mrki, kajti iz vseh kotov temno gleda kriza, ki ni niti posebna niti interesantna, ampak splošna in celo akutna ter vedno bolj izpodriva razmere iz vlakov. Če pojde tako dalje, se boš kmalu lahko peljal navzdol in počez po vsej dolini šentflorjanske in ne boš nikjer naletel na razmere. Tako bo izgubila zopet ena izmed pristnih narodnih navad, kakor je izgubila na pr. narodna noša, rdeča marelja in stari običaji, kar bo na pestrost in v tej zvezi tudi na tujski promet brezdvomno zelo neugodno vplivalo.

Vse kaže, da postane malik bodočih dni emancipirana kriza svetovnega slovesa, ki ima kot samozavestna Amerikanka prav tako samozavesten nastop. V tistih temnih časih pa bodo naše pristne razmere slonele že davno pozabljene v muzeju. Povezane bodo v lep šop neprecenljive vrednosti, ki bo pričal, da se je vnetim folkloristom posrečilo otefi pozabiti te poslednje bisere doline šentflorjanske. Na šopu bo listek z inventarno številko in napisom:

Nabral Štempiharjev Joško.